

„Hle, můj služebník bude mít úspěch, zvedne se, povznese a vysoko se vyvýší. Jak mnozí strnuli úděsem nad tebou! Jeho vzezření bylo tak znetvořené, že nebyl podoben člověku, jeho vzhled takový, že nebyl podoben lidem. Avšak on pokropí mnohé pronárody krví, před ním si králové zakryjí ústa, protože spatří, co jim nebylo vyprávěno, porozumějí tomu, o čem neslyšeli.“
(Izajášovo proroctví 52:13-15)

„Cestou přinutí nějakého Šimona z Kyrény, otce Alexandrova a Rufova, který šel z venkova, aby mu nesl kříž. 22 A přivedli ho na místo zvané Golgota, což v překladu znamená ‚Lebka‘. 23 Dávali mu víno okořeněné myrhou; on je však nepřijal. 24 Ukřižovali ho a rozdělili si jeho šaty; losovali o ně, co si kdo vezme. 25 Bylo devět hodin, když ho ukřižovali. 26 Jeho provinění oznamoval nápis: ‚Král Židů.‘ 27 S ním ukřižovali dva povstalce, jednoho po jeho pravici a druhého po levici. 28 Tak se naplnilo Písmo: ‚Byl započten mezi zločince.‘ 29 Kolemjdoucí ho uráželi: potřásali hlavou a říkali: ‚Ty, který chceš zbořit chrám a ve třech dnech jej postavit, 30 zachraň sám sebe a **sestup z kříže!**‘ 31 Podobně se mu mezi sebou posmívali velekněží spolu se zákoníky. Říkali: ‚Jiné zachránil, sám sebe zachránit nemůže. 32 Ať nyní **sestoupí z kříže**, ten Mesiáš, král izraelský, abychom to viděli a uvěřili!‘ Tupili ho i ti, kteří byli ukřižováni spolu s ním. Když bylo poledne, nastala tma po celé zemi až do tří hodin. 34 O třetí hodině zvolal Ježíš mocným hlasem: ‚Eloi, Eloi, lema sabachtani?‘, což přeloženo znamená: **‚Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?‘** 35 Když to uslyšeli, říkali někteří z těch, kdo stáli okolo: ‚Hle, volá Eliáše.‘ 36 Kdosi pak odběhl, namočil houbu v octě, nabodl ji na prut a dával mu pít se slovy: ‚Počkejte, uvidíme, **přijde-li ho Eliáš sejmout.**‘ 37 Ale Ježíš vydal mocný hlas a skonal. 38 Tu se chrámová opona roztrhla vpůli odshora až dolů. 39 A když uviděl setník, který stál před ním, že takto skonal, řekl: ‚Ten člověk byl opravdu Syn Boží.‘ 40 Zpozvzdálí se dívaly také ženy, mezi nimi i Marie z Magdaly, Marie, matka Jakuba mladšího a Josefa, a Salome, 41 které ho provázely a staraly se o něj, když byl v Galileji, a mnohé jiné, které se spolu s ním vydaly do Jeruzaléma.“
Markovo evangelium 15:21-41

Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?

Pán Ježíš z kříže řekl sedm vět či sedm slov, jak to tradice zachovala a někteří zhudebnili (Joseph Haydn). Jenže v každém evangeliu je to trochu jinak, což nahrává tomu, že v té chvíli znetvořeného lidství nebylo úplně jisté, co a kolik toho Pán řekl.

Do této chvíle dějin spásy se *nelze vžít, z ní lze jen žít*. Ani se nepokoušíme pochopit tajemství kříže. A pokud by se stalo, že by některým z nás dal Pán jít cestou mučednictví, tak se nedá nic okopírovat. Pán by každému z nás dal přesně to, co ten jedinec bude potřebovat vyslovit pro sebe i pro druhé. Bude to originální. Proč jsem o tom přesvědčen?

Když Pán Ježíš popisuje poslední dny tohoto světa, představuje nám jakési vzrušené duchovní nadšence, kteří přijdou a vždycky a všude budou vědět, co říci. Ze všeho bude čouhat Ježíšovo jméno. Do všeho budou mluvit jako by byli posláni ve jménu Ježíše Krista: **„Já jsem to“ a „nastal čas“** a Pán Ježíš dodává suše: **„Nechodte za nimi!“** (Lukášovo evangelium 21:8)

Ale Pán ujišťuje nás, rozechvělé vyznavače, že nám dá svá slova, byť by jich nebylo dohromady ani těch sedm: **„Vezměte si k srdci, abyste si předem nepřipravovali, jak se budete hájit. Neboť já vám dám řeč i moudrost, kterou nedokáže přemoci ani vyvrátit žádný váš protivník.“** (21:14n)

Jak to bylo s tím Velkým pátkem a slovy z kříže? V poledne nastala tma až do třetí hodiny odpoledne podle našeho počítání. A právě tehdy se podle Matouše a Marka ozvalo z kříže lkavé a vyčítavé slovo: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“

Podobně vypadá svět. Někteří nám do tváře říkají o tomto světě, že je *opuštěn Bohem, pronásledován církvemi*. Líbí se mi to, rozumím, proč to lidé říkají, ale nesouhlasím s tím. A pokud to někdo vyřkne přede mnou, opakuji si, že dobrá rada je zůstat tváří v tvář tomu žalobci a na tato lkavá slova neodpovídat. A ještě jednou: zůstat nablízku. Neutíkat. Naše náboženství si může dovolit nekorektní a otevřené volání. Bůh z rozhovoru také neutíká.

Jak se ale srovnat s tím, že tak hořká slova „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ vyřkl sám Ježíš?

Jistě se najdou takoví a budou mít pravdu, že se Pán Ježíš na kříži modlil žalmy či jejich úryvky. Známe to, když na nás něco padne a nemůžeme se soustředit, tak nám hlavou létají útržky a zmínky toho, co jsme kdesi slyšeli. Proč to vypadá jako žalm? Protože stejná slova vykřikne po bezesné noci žalmista David v Žalmu 22:2n „**Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil? Daleko spása má, ač o pomoc volám. Bože můj, volám ve dne, a neodpovídáš, nemohu se ztišit ani v noci.**“ Nejen to. Vypadá to, že se náš Pán na kříži modlil také i večerní modlitbu ze Žalmu 31, v níž jsou slova „**Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha.**“ zapsaná v Lukášově evangeliu 23:46.

K tomuto literárnímu zdůvodnění může přibýt ještě zdůvodnění znalců Písma svatého. V ústředním příběhu Abrahámových synů je doteď příběh (Akeida) Abrahama a Izáka z hory, na které měl otec obětovat svého syna (Genesis 22). A v poslední chvíli tam nahoře byl syn nahrazen beránkem. A tady Otec nechává Syna a ani v poslední chvíli jej nenahradí. Proč? Abych tam nemusel pro svůj hřích být já a nebo ty. Text Markova evangelia řešil východisko Akeidy hned třikrát! Tak dojde k náhradě? Klapne to? Neklapne... Otec obětuje svého Syna! Neodvolá svého Syna, nenahradí jej! Abych nemusel zahynout já a nebo ty.

Upozorňuji ještě na zvláštnost, která není vidět na první pohled. To Ježíšovo volání máme v textu v aramejštině. A když někdo volá *proč* aramejským *lema*, ptá se proč ve smyslu - **k čemu, k jakému účelu a k jakému cíli**. Neptá se po tom, co se pokazilo, jak to že se to stalo a čím je to vina... Opět si připomeňme: Ježíš ví, že se smí nekorektně ptát, že je možné být v rozhovoru a pokládat těžké otázky a že je zbytečné nadávat.

Ještě jeden pohled mi dovolu: Jak jsem řekl, Pán Bůh to s Ježíšem přehnal. Prostě jej tam nechal. Nevzal jej v poslední chvíli. A jaká je na to odpověď? A vtom případě já trpět nemusím! To má i praktický význam pro náš životní styl. John Piper, americký kazatel řekl něco v tomto smyslu: *Je velký nepoměr těch, kteří si dají pozor, aby se neodrovnali a těch, kteří nasadí všechno*. Velice se snažíme, aby vše bylo v pohodě. Tak myslí většina. Necháme aktivitu druhým, protože my se na to necítíme. Já vím, jsou horlivci neomalení, nezávislí, nepoučení a nepoučitelní. Ale já myslím horlivce, kteří by si převzali službu a věrně ji drželi. Shořeli v ní jako Ježíš (Janovo evangelium 2:17) Neodrazujeme horlivce, kteří vzali kříž nepřijemností a obtíže pravidelnosti. A nedávejme za příklad ty, kteří z opatrnosti radši nic neřeknou a neudělají. A nedávejme za špatný příklad ty, kteří se vydali na dno svých sil.

Nedávno se po přednášce o křesťanství a fašismu zcela evidentně dalo říci, že církvi vždycky uškodí, když chce mít podíl na moci a když podlehe falešné představě o vyvoleném národě, o unikátnosti svého národního poslání. Bylo to v dějinách velice časté. Přesto se po přednášce lidé rozešli s uspokojením a v klidu. Namísto toho bylo třeba zvolat na poplach, zavázat alespoň dopisem biskupy či jiné představitele církvi: Bylo už dost panského jednání a výlučnosti, je čas dělat pokání! Nic z toho nezaznělo. Bylo by to horlivé a naléhavé? Ano, bylo. Ale je to více než třeba!

Před Velikonocemi se tak potichu, ve chvíli, kdy se lidé rozjížděli na vícedenní volno, objevilo několik skutečností: Pana premiéra navrhla policie obžalovat. Odstoupil bez vysvětlení ministr spravedlnosti a na jeho místo nastupuje žena, která nemá dobré jméno v justici. Vůbec není spolehlivá a proslula podivnými vyjádřeními v kauze Regionálního operačního programu Severozápad. Proč v jednámdesáti potřebuje být na ministerstvu? Kamarádí se s panem prezidentem a nemá nijak v lásce státní zástupce pana Zemana a paní Bradáčovou. Neodvolá je, jen napíše nový zákon o státním zastupitelství a mandáty zmíněných prostě doběhnou. Natož, aby těch podivností nebylo málo, pan ministr kultury odvolal ředitele národní galerie a ještě jednoho ředitele v Olomouci. A protože je nynější vrchnost více mediální, než politická, tak věří, že mediální šum svátků a praskání pomlázek dá všem zapomenout. Snad se mediální poradci premiéra a prezidenta pletou! Já to určitě jen tak nepřeždu! Je to připálené a přes míru horlivé? Ano je, ale tak proč mlčí jiní?!

Na těch, kteří stojí pod křížem, se můžeme poučit, že jsou také lidé, kteří usuzují od souzvuku. Taková mediální zbožnost. Slyší, co chtějí a nevysvětlíte jim nic. Slyší-li aramejsky *Eloi*, slyší jméno

Elijášovo. Asi v té době nevolali lidé „JežišiKriste!“, nýbrž „Elijáši!“ A posluchači pod křížem Ježíšovo zvolání považovali za zajímavé dramatické vyvrcholení. Volá Elijáše! Třeba Eliáš skutečně přijde a sejme Ježíše z kříže... Podle Marka běžel hned jeden pro houby s octem, tedy překvašeným vínem s omamnými bylinami, aby dal Ježíšovi napít. Ale podle Matouše toho horlivého pomocníka naopak odrazovali: Počkej! „**Nech ho, ať uvidíme, jestli přijde Eliáš a zachrání ho!**“ (27:49)

Pokud takto lidé poslouchají a pokud vytvářejí si svoji dramaturgii je to samozřejmě znamení úpadku. „Dělali to i Ježíšovi!“ řekl bych k uklidnění všem kazatelům. Jsme ve světě, který si nevšímá podstatných věcí. Staví na nepodstatných. Lidé naslouchají, ale slyší jen souzvuky. Neproposlouchají se k podstatě. Ježíš řekl tolik podstatných věcí velice jasně a vedl tolik rozhovorů s jasným vyzněním a oni z jeho života a smrti stejně udělají telenovelu. Nevztekejme se. S tím vůbec nic neuděláme. Nepovedlo se to pod křížem napravit, nepovede se to ani nám!

Byli jsme pod křížem. Co si neseme domů?

1. Text nás povzbuzuje klást nekorektní otázky Pánu Bohu a naléhat na něj. Přišla odpověď na Ježíšovo volání? Ano, postupně přichází! V Ježíšově příběhu ten hledaný cíl a smysl vidíme ve vzkříšení. Ale nejen v tom Ježíšově, ale i v tom budoucím vzkříšení těch, kteří uvěřili a následovali. V nové zemi a pod novým nebem! To bude celá odpověď na Ježíšovo volání! Na to se těšíme!
2. Na napjaté okamžiky, ve kterých bude převládat zrudnost a nelidskost, se nejde připravit a ani to nemáme zkoušet. Pán nám dá vybavit si slova a všechny zmínky, které nesmíme opomenout. Proto si nechme vkládat do srdce dnes i zítra slovo Boží různým způsobem. Třeba se učme to podstatné z paměti. Ale zaručeně: Nevzdávejme život ve společenství s Bohem!
3. Nenechme se znechutit. Lidé chtěli svoje příběhy a vytvářeli si svoje příběhy. To nikdy neovlivníme. Vždycky slyšeli jen to, co slyšet chtěli a dělali si svoji dramaturgii. Svět není až teď v úpadku, byl i v době Ježíšově. Svět není teď horší, jen o něm trochu více víme. I tehdy byl svět strašný. Jen se na té telenovele nebudeme podílet, ano? Máme více, než vesnické vzrušení nad umíráním jednoho ubožáka. Máme život! Amen!